

JAKÉHO JSME DUCHA?

Lk 9,51-56

Nechápavost učedníků

Měl to Ježíš se svými učedníky někdy těžké. Závěr deváté kapitoly Lukášova evangelia je toho bohatým dokladem. Nacházíme tu hned čtyři příběhy, za sebou, ve kterých musí Ježíš projevít mnohou trpělivost, protože reakce jeho učedníků jsou poněkud nechápavé. V našem dnešním příběhu se Ježíš ptá: Nevíte, jakého jste ducha? Duch Kristův byl v té době dosud do značné míry jiný než duch jeho učedníků. V mnoha věcech se vnitřně pořád nějak míjejí. Potřebují trpělivé vedení. Nejsou to příběhy moc radostné, ale jak moc je dobré a důležité, že i takové příběhy v Bibli máme. Jsou totiž pro nás nadějí na naší cestě ke křesťanské zralosti. My někdy můžeme mít tendenci se nad ty učedníky povyšovat a divit se, jak jen mohli být tak nechápaví. Ale nebuďme hotovi tak rychle. Ptejme se spíše sami sebe, zda my sami vždy žijeme v duchu Kristově. Tu otázku: „Nevíte, jakého jste ducha?“ si poctivě nejprve položme sami sobě, než budeme přemýšlet, jak je to u těch druhých.

Samařská vesnice

Jako vstupní informace k dnešnímu příběhu zaznívá: „*Když se naplňovaly dny, kdy měl být vzat vzhůru, upjal svou mysl k cestě do Jeruzaléma*“ (v. 51). To je uvedení do souvislostí, které sehraje v příběhu podstatnou roli. Ježíš je na cestě do Jeruzaléma. Upjal k tomu svou mysl, čteme. Dosl. „utvrdil svou tvář k cestě do Jeruzaléma.“ Tam se má všechno dovršit. Tam je vyvrcholení jeho cesty. A i když se mezitím odehraje ještě mnoho příběhů, tam, do Jeruzaléma, je od nynějška jasně obrácena jeho tvář. Ježíš proto pomalu, ale jistě směřuje dolů z Galileje, na jih k Jeruzalému. Mezi Galileou a Judeou se ovšem nacházelo území Samařska. Vztahy mezi Židy a Samařany byly značně rozjitřené. V Ježíšově době už za sebou mají obě etnika kus smutné historie. Kdo byli Samařané? Pro odpověď si musíme sáhnout hluboko do starého zákona, kdy židovský lid byl rozdělen do dvou samostatných království - severního Izraele a jižní Judey. Severní říše izraelská byla r. 722 dobyta Asyřany a už nikdy se nevzpamatovala a neobnovila. Obyvatelstvo bylo odvečeno do zajetí, kde se stopy po něm v podstatě ztrácí. Na území Izraele zbyly jen pozůstatky původních Izraelců. Zato sem bylo deportováno obyvatelstvo ze všech možných pohanských zemí. A došlo zde k míšení původního židovského a nového pohanského obyvatelstva. Co se týče náboženství, prosadilo se zde nakonec modifikované náboženství židovské. Samařané uznávali knihy Mojžíšovy jako Písmo a vybudovali si vlastní chrám na hoře Garizim, dodržovali sobotu a jiné svátky, prováděli obřizku, očekávali Mesiáše apod. Pro Židy v Judeji ovšem bylo Samaří nepřijatelným etnikem z důvodu jeho smísení s pohany a jejich náboženství a kult považovali za nepravověrné. Napětí mezi oběma sousedy se občas provalilo i otevřenými násilnostmi. Ozvuky celého tohoto dlouhého vývoje nacházíme i v evangeliích. Nejvýrazněji asi při setkání Ježíše se samařskou ženou v Janovi 4. kapitole, kde čteme vysvětlivku, že „*Židé se se Samařany nestýkají*“ (J 4,9). A to bylo ještě slabé slovo. Pokud Židé prý cestovali z Galileje na jih do Jeruzaléma, raději mnozí volili velkou okliku přes východní břeh Jordánu, jen aby se nenáviděnému Samařsku vyhnuli.

Také v našem dnešním příběhu cítíme ozvuky tohoto letitého napětí. Ježíš směřuje k Jeruzalému a prochází přitom Samařskem. Ne proto, že by mu bylo zatěžko jít oklikou jak to dělali mnozí jiní, ale proto, že mu nečiní problém jít Samařskem. Ježíš výrazně překračoval soudobá tabu i vzájemnou nevraživost a vícekrát ho na území Samařska vidíme. Uzdravuje samařského malomocného, slouží evangeliem k víře samařské žene, dokonce dává v podobenství Židům za příklad milosrdného Samaritána. To jsou povzbudivé příběhy o tom, jak Boží láska překračuje lidské hradby a vidí vždy jen konkrétního člověka v nouzi bez jakékoli nálepky národnostní či náboženské. Ale ono napětí přece jen přichází ke slovu. Ježíš na cestě do Jeruzaléma před sebou vysílá dva posly, aby mu v jedné samařské vesnici připravili přijetí a asi i nocleh. Jsou ovšem zřejmě dosti jasně a nekompromisně odmítnuti. Nepřijali ho tam a to s tím odůvodněním, že „*jeho tvář byla obrácena k Jeruzalému*“ (v. 53). Ježíš byl Žid a navíc putoval do Jeruzaléma. Ani jedním si u Samařanů nezískal sympatie. Už tím, že je Žid a také tím, že uznává Jeruzalém jako duchovní

centrum pravé bohoslužby. Samařané uznávali tu horu Garizim. Výsledkem je, že jej nepřijímají.

Oheň z nebe

Do celé situace se vloží bratři Jakub a Jan. Na tomto příběhu asi lépe pochopíme, proč jim Ježíš dal přezdívku „Boanergés“, což znamená „Synové hromu“ (Mk 3,17). Jakub s Janem se totiž na nepřejícnou samařskou vesnici rozlítí natolik, až se pasují do role svolavatelů Božího soudu: „*Pane, máme přivolat oheň s nebe, aby je zahubil, jako to učinil Eliáš?*“ (v. 54). To je jejich řešení. Oheň z nebe. Odvolávají se přitom na starozákonní příběh o proroku Eliášovi. V něm izraelský král Achazjáš propadá modlářství a je za to přísně napomenut prorokem Eliášem. Zpupný král ale pro něj posílá jednotku padesáti vojáků, aby ho zatkli a umlčeli. Eliáš ovšem sešle oheň z nebe, který vojáky pohltní (viz 2Kr 1,1-18). Tak na to si Jakub s Janem vzpomněli, když byli odmítnuti onou samařskou vesnicí. Mistře, oni tě nepřijali, dovol nám, ať přivoláme oheň z nebe jako kdysi Eliáš. Málo na tom, že jsou to Samařané, míšenci a rozkolníci, navíc si ani neváží té pocty, že sám Mistr k nim chce zavítat. Pro ty je jen jedno řešení: Oheň z nebe. Pasovali se tak do role soudců, kteří mohou druhé soudit a odsoudit. Podíváme se nad tím, jak málo dosud pochytily z Ježíšovy školy.

Nebýváme jim ale také někdy podobní? Jistě, jsme natolik kultivovaní, že na druhé, kteří nám pošlapou kuří oka, neseláme oheň z nebe. Ale přece můžeme zažehnout a přikrmit různé plamínky hořkosti, ve kterých nejsme ochotni odpustit, nejsme ochotni se usmířit, nejsme ochotni učinit první krok k tomu druhému, nejsme třeba ochotni uznat i svůj vlastní podíl na vině, atd. To může postihnout i splečenství rodin, přibuzenstva i církve. Ale také se může objevit takový ten rádo by „svatý“ hněv vůči bezbožnému světu, kdy se křesťané začnou vidět jako ti „lepší“ ve srovnání např. s bezskrupulózními politiky či mravně rozvolněnými hvězdami šoubyznysu. A z pozice těch „lepších“ pak už docela snadno soudíme a odsoudíme druhé. Rozumějme, nejde tu o to přehlížet zlo a hříchy, ale Jakubův a Janův postoj jde dál, až za hranici, která jim už nepřisluší. Pasovali se do role soudců, kteří vynášejí konečné verdikty nad druhými. A to nám nepřisluší. Nesuďte a nebudete souzeni, říká Ježíš. A jak na to všechno vlastně reagoval on. Vždyť o něj se zde jedná především. To jeho odmítli v té samařské vesnici.

Nevíte, jakého jste ducha?

„*Obrátil se a pokáral je. Nevíte, jakého jste ducha. Syn člověka nepřišel lidi zahubit, ale zachránit*“ (v. 55-56). Tu otázku - jakého jsme ducha, si dejme položit i my. Jaký duch v nás má rozhodující slovo, jaký duch nás ovládá a řídí. Jak dobře víme, vícero duchů v nás povstává a uchází se o naše vedení. Je to opravdu duch Kristův? Duch Boží? V evangeliu čteme, že se to pozná po ovoci, jaký duch nás ovládá a řídí. Podle toho, co z nás vychází, jak žijeme, jak reagujeme, jak mluvíme, jak myslíme, podle toho se celkem bezpečně pozná, který duch se nás zrovna zmocňuje. Je to vždycky smutné, když křesťané zapomenou na to, jakého jsou ducha, a když místo pokoje vnesou nesvár, když místo milosrdenství zvolí lhostejnost, když místo lásky zvolí tvrdost, když místo odpuštění a smíření přiživují hradby a bariéry. A vůbec nejhorší situací je, když si člověk myslí, že jedná v duchu Kristově a ono tomu tak není. Takový sebeklam postihl právě Jakuba a Jana. Mysleli, že smýšlí svatě, v duchu Božím - dokonce i Písmo citují - proroka Eliáše připomenou. A přitom se s duchem Kristovým naprosto míjejí.

Jakého jste ducha? - to je Ježíšova výzva každému křesťanovi. Před Boží tváří a pod světlem Kristova evangelia rozlišujeme duchy, kteří se o nás ucházejí, kteří nás pudí a vedou. Bude-li to duch Kristův, bude v něm vždy něco z toho, co tak krásně popsal ap. Pavel v listu Galatským: „*Ovoce Božího Ducha však je láska, radost, pokoj, trpělivost, laskavost, dobrota, věrnost, tichost a sebeovládání*“ (Ga 5,22-23). Takového Ducha (Ducha s velkým „D“, Ducha Božího) nám chce Kristus darovat. Bude-li on mít v našem životě prostor, bude i ovoce života, které z nás bude vyzářovat, dobré a užitečné nejen pro nás, ale i pro všechny, se kterými se potkáme. Prosme za to, aby se nás tento Duch vždy znovu ujímal a vedl. Věřme, že on to chce učinit. Chceme to ale i my?